بررسی نقش امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی

عزت‌اله قدم‌پور*[1]، لیلا حیدریانی[2]، مهدی برزگر بفرویی[3]، منصور دهقان‌منشادی[4]

تاریخ دریافت مقاله: ۹۷/۰۵/۰۲ تاریخ پذیرش: ۹۷/۰۶/۲۹

چکیده:

مقدمه: بهزیستی تحصیلی ازجمله عوامل بسیار مهمی است که بر نتایج تحصیلی تأثیر بسزایی دارد. پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام گرفت.

روش‌ها: پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع همبستگی بر روی کلیه دانشجویان مشغول به تحصیل دانشگاه علوم پزشکی یزد به تعداد ۵۳۶۳ نفر در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. حجم نمونه براساس جدول مورگان ۳۵۲ نفر (۴۷/۴ درصد دختر و ۵۳/۶ درصد پسر) و به‌صورت نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسشنامه‌های استاندارد امید تحصیلی خرمایی و کمری، حمایت عاطفی ادراک شده عالی‌پوربیرگانی، بهزیستی تحصیلی پیترینن بود. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام و آزمون t گروه‌های مستقل با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بین متغیرهای امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده با بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ($p<۰/۰۵$). از طرفی، متغیر حمایت عاطفی ادراک شده ۱۸ درصد، امید به کسب فرصت‌ها ۲۳ درصد، امید به سودمندی دانشگاه ۲۷ درصد و امید به کسب شایستگی ۳۰ درصد واریانس بهزیستی تحصیلی را پیش‌بینی نمودند. از سویی دیگر نتایج t گروه‌های مستقل نشان داد که بین حمایت عاطفی ادراک شده دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌داری وجود دارد به‌طوری‌که دانشجویان دختر از حمایت ادراکی بالاتری نسبت به دانشجویان پسر برخوردار بودند ($p<۰/۰۰۱$).

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج مطالعه حاضر می‌توان گفت که امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده نقش معنی‌داری در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دارند. بنابراین، پیشنهاد می‌شود با برطرف نمودن نیازهای بنیادین دانشجویان از طریق خانواده‌ها و جامعه می‌توان زمینه‌های بهزیستی تحصیلی دانشجویان را فراهم آورد.

کلید واژه‌ها: امید تحصیلی، حمایت عاطفی، بهزیستی تحصیلی، دانشجویان

مقدمه

بررسی عوامل موثر بر موفقیت تحصیلی همواره از دغدغه‌های پژوهشگران نظام تعلیم و تربیت بوده است و در مطالعات متعدد این عوامل به تناسب اهمیت و تأثیری که بر موفقیت تحصیلی داشته‌اند، شناسایی شده‌اند (۱). یکی از عوامل مهمی که بر نتایج تحصیلی تأثیر بسزایی دارد، بهزیستی تحصیلی (Academic Well-Being) است.

نویسنده مسئول: عزت‌اله قدم‌پور، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران ghdampour.e@lu.ac.ir

لیلا حیدریانی، دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

مهدی برزگر بفرویی، دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه لرستان، خرم‌آباد، ایران

منصور دهقان‌منشادی، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان، یزد، ایران

بهزیستی تحصیلی به منزله نگرش دانشجویان به تحصیل می‌باشد. این نگرش در چهار بُعد معنا پیدا می‌کند، نگرش کلی به زندگی تحصیلی، نگرش به مدرس، نگرش به همسالان و نگرش به سازمان و ساختمان محل تحصیل (۲). بهزیستی تحصیلی به مثابه حالت ذهنی مثبت و رضایت‌بخشی می‌باشد که دربردارنده انرژی یا شور، احساس تعهد و شیفتگی یا دلبستگی است. سمدال و همکاران (Samdal & et al) بیان نموده‌اند که بهزیستی تحصیلی شامل میزان احساس امنیت و سلامتی دانشجویان از محیط آموزشی است (نداشتن احساس تنهایی و فرسودگی) و

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

احساس آن‌ها از این کـه محـیط آموزشـی‌شـان چـه میـزان منطقی به‌نظر می‌رسد (۴).

در این مطالعه واژه‌ی بهزیستی تحصـیلی بـه عنـوان میـزان علاقه دانشجویان بـه محـیط آموزشـی یـا احسـاس دوسـت داشـتن محـیط تحصـیلی تعریـف مـی‌شـود. عـده‌ای از پژوهشگران ازجمله انگلس و همکاران به ایـن نتیجـه دسـت یافتند که ادراک دانشجویان از جو محیط آموزشی، سـاختار محیط آموزشی و ارتباط دانشجویان با اساتید، شـاخص‌هـای بهزیستی تحصـیلی هسـتند (۵). بهزیسـتی تحصـیلی دارای چندین مؤلفـه‌ی عـاطفی و شـناختی اسـت. دانشـجویان بـا احسـاس بهزیسـتی تحصـیلی بـالا هیجانـات مثبـت دارنـد، درصورتی که دانشجویان با احساس بهزیستی تحصیلی پایین حوادث و وقایع تحصیلی‌شـان را نـامطلوب ارزیـابی نمـوده و بیش‌تر هیجانات منفی ازجمله اضطراب، افسردگی و خشم را تجربه می‌کنند (۶).

دانشجویان که از نظر هیجانی و شناختی با یادگیری درگیـر هستند، وقـت و تـلاش بـیش‌تـری را صـرف مطالعـه کـردن می‌کنند و بهزیستی تحصیلی بالاتری دارند، به‌طور مناسب با نیازهای تحصـیلی خـود کنـار مـی‌آینـد و بـر مسـائل دوران تحصیل فائق می‌آیند (۷). بررسـی دقیـق مسـئله بهزیسـتی تحصـیلی و عوامـل تأثیرگـذار بـر آن بایـد سـرلوحه کـار دست‌اندرکاران آموزش و پرورش آن جامعه باشـد. چـرا کـه بهبود وضعیت تحصـیلی فراگیـران، یکـی از اهـداف اساسـی نظام‌های آموزش و پرورش معاصر است (۸). امیـد تحصـیلی (Academic Hope) ازجمله عوامل تأثیرگـذار بـر بهزیسـتی تحصیلی اسـت. امیـد، احسـاس نیسـت بلکـه یـک سیسـتم شناختی انگیزشی پویا است که موجـب پیشـرفت تحصـیلی دانش‌آموزان می‌شود (۱۰). مطالعـات نشـان داده اسـت کـه امید پیش‌گویی‌کننده معتبری برای موفقیت‌های علمی است و یک نیاز اساسی برای دانشـجویان اسـت (۱۱). بـه عبـارت دیگر، امید با شایستگی بـیش‌تـر در بسـیاری از حیطـه‌هـای زندگی، مثل تحصیل رابطه دارد (۱۲). امیـد، دانشـجویان را با تمرکز بر موفقیت برای فایق آمـدن بـر مشـکلات توانمنـد می‌کند و با افـزایش ایـن امکـان، آن‌هـا بـه اهدافشـان نایـل می‌شوند (۱۳). موسوی به نقل از هال‌جـین (Haljine) بیـان می‌کند که موضوع امید ازجملـه موضـوعات اساسـی و مهـم اسـت و یـادآوری آن بـه دانشـجویان بسـیار ضـرورت دارد.

درحالی که به‌طور قطع این امر روشـن اسـت کـه امیـد، بـر افکار، هیجانات و دستاوردهای دانشجویان تأثیر می‌گذارد، اما این امر کمتر در هسته توجهات نظری یا بررسی‌هـای علمـی قرار گرفته است. مطالعه این امر به گونه‌ی وسـیعی از سـوی روان‌شناسان و نظریـه‌پـردازان رهـا شـده و در اغلـب اوقـات فیلسوفان آن را به‌عنوان یک موضوع گذرا تلقی مـی‌نماینـد؛ همچنین، این مفهوم در مطالعات آکادمیک آموزش نیز غالباً مورد غفلت واقع شده است (۱۴).

پروانه و همکاران در مطالعه خود نشـان دادنـد کـه امیـد بـر بهزیسـتی روان‌شـناختی فراگیـران نقـش قابـل تـوجهی دارد (۱۵). Oung نیز در مطالعه خود بین امیـد و بهزیسـتی روان‌شناختی رابطه معنی‌داری را نشان دادند (۱۶). خـاکپور و همکاران در مطالعه خود نیز به این نتیجه دست یافتند که امید موجب بهبـود سـلامت روان و تقویـت شـادکامی افـراد مـی‌شـود (۱۷). Giardinii نیـز در مطالعـه خـود بـه نقـش امیدواری در واقـع‌گرایـی و بهزیسـتی افـراد پـی بـرد (۱۸). حمایت عاطفی ادراک شـده (Perceived Emotional Support) نیز به عنوان یکی از ابعاد سلامت، تأثیر بسزایی در بهزیستی تحصـیلی فراگیـران دارد. حمایـت عـاطفی ادراک شـده بـه رفتارها، نگرش‌ها و اعمال آموزش‌دهنده شامل اهمیت دادن، احترام و نگرانی و علاقه به دانشجویان، قدردانی، بازشناسـی، رفتار عادلانه، تشویق، انتظارات بالا و گوش فـرا دادن اسـت. اگرچه علاقه در حال رشد تازه‌ای به پویـایی‌هـای هیجـانی و عاطفی در روابط یاددهنـده و فراگیـر وجـود دارد، امـا هنـوز ادبیـات در ایـن زمینـه انـدک و ناکـافی اسـت (۱۹). در محیط‌های آموزشی، راهبردهـای داربسـت عـاطفی بسـیاری برای افزایش تجربه عاطفی مثبت یا کـاهش انگیـزه عواطـف منفـی مـورد اسـتفاده قـرار گرفتـه‌انـد. بـه تـازگی، چنـین راهبردهایی مشتاقانه مورد بررسی قرار گرفتـه‌انـد. داربسـت عاطفی به‌صورت "تعاملات موقتی اما قابل اتکای شروع شـده توسط یاددهنده که از تجربه عاطفی مثبت دانشجویان بـرای رسـیدن بـه طیفـی از اهـداف کـلاس حمایـت مـی‌کنـد" تعریـف شـده اسـت (۲۰). Ames بـه نقـل از مـایر و ترنـر (Mayer & Terner) اظهار می‌نماید که دو راهبرد به‌خصوص در داربست عاطفی کلاس مفید هستند. یـک راهبـرد ایجـاد رابطه دانشجو- استاد مثبت است. با ایجـاد حمایـت عـاطفی ادراک شده مثبت دائـم بـرای ایجـاد یـک محـیط مطمـئن،

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

یاددهنده توسط دانشجویانشان به‌طور معنی‌داری حمایت‌گرتر دیده شدند. راهبرد مؤثر دیگر توجه به عواطف، با افزایش اهداف یادگیری است. اهداف یادگیری بر ایجاد شایستگی دانشجویان در یک حوزه تأکید دارد (۲۱). با تمرکز بر ارزش‌ها، نشان دادن احترام برای محتوای یادگیری و الگوسازی اشتیاق آن، یک یاددهنده می‌تواند به دانشجویان کمک کند روی اهداف یادگیری به جای هدف عملکرد تمرکز کنند. از چشم‌انداز نظریه کنترل و ارزش، این احتمالاً کنترل ادراک شده یادگیرنده‌ها بر پیامد را افزایش می‌دهد و بنابراین عواطف منفی مرتبط با ساختار هدف رقابتی از اهداف عملکردی را که روی مقایسه بین همسالان تمرکز دارد، کاهش دهد. نظریه کنترل ارزش عواطف پیشرفت، به عنوان یک پس‌زمینه عمومی درباره نحوه فراهم کردن حمایت عاطفی در یک محیط یادگیری به کار می‌رود (۲۲). بنابراین می‌توان گفت که بهزیستی پایین در دانشجویان باعث اختلال در عملکرد تحصیلی، وقفه در یادگیری، تضعیف توانایی و عدم شکوفایی استعدادها شده و نه تنها سلامت روان آن‌ها را به خطر می‌اندازد، بلکه آنان را از یک زندگی سالم و شکوفا باز داشته و به جای میل به رشد، تعالی و پویایی شخصیت به سمت بیماری سوق خواهد داد (۲۳). مرزبانی و بوستان در مطالعه خود نشان دادند که حمایت اجتماعی ادراک شده با بهزیستی روانشناختی رابطه معنی‌دار دارد و می‌تواند آن را پیش‌بینی نماید (۲۴). Borrelli نیز نشان داد که حمایت عاطفی ادراک شده نقش معنی‌داری در بهزیستی افراد دارد (۲۵). بنابراین با توجه به نقش امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده در پیامدهای روانی و تربیتی مانند سلامت روان و انگیزش و موفقیت تحصیلی و همچنین با توجه به کمبود پژوهش در زمینه رابطه امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده با بهزیستی تحصیلی انجام تحقیقات بیش‌تر در این زمینه ضروری به نظر می‌رسد. بر همین اساس پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام گرفت.

روش‌ها

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی- تحلیلی از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل ۵۳۶۳ دانشجوی مشغول به تحصیل در دانشگاه علوم پزشکی یزد در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ بود. برای انتخاب نمونه تعداد ۳۵۲ نفر طبق جدول کرجسی و مورگان با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله انتخاب شدند. به این صورت که از بین دانشکده‌های دانشگاه، ابتدا ۲ دانشکده [پیراپزشکی و بهداشت] انتخاب شدند. بعد از بین دانشکده‌های مذکور ۸ کلاس به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. از دانشجویان به‌منظور همکاری دعوت و پس از اعلام رضایت، پرسشنامه‌ها در اختیار آنان برای تکمیل شدن قرار گرفت. معیارهای ورود به مطالعه عبارت بودند از: دانشجویان دختر و پسر که در نیم‌سال دوم سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ مشغول به تحصیل باشند و ملاک خروج، عدم تمایل شرکت‌کنندگان به ادامه همکاری با پژوهشگران بود. درنهایت داده‌های گردآوری شده با استفاده از آزمون‌های آماری ضریب همبستگی و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام با استفاده از نرم‌افزار SPSS.Ver.22 تحلیل شدند.

پرسشنامه امید تحصیلی: این پرسشنامه دارای ۲۷ گویه است که توسط خرمایی و کمری تهیه شده است (۲۶). این مقیاس به‌صورت طیف لیکرت پنج درجه‌ای(کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۵) ارزش‌گذاری می‌شود که گزینه‌ها نشان‌دهنده امید تحصیلی زیاد یا کم است، بدین صورت که کسب نمره بالاتر نشان‌دهنده امید تحصیلی بالاتر و کسب نمره پایین‌تر به معنای امید تحصیلی کم‌تر است. خرمایی و کمری، میزان ضریب پایایی را معادل ۰/۹۴ گزارش نمودند، در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد.

پرسشنامه حمایت عاطفی ادراک شده: مقیاس حمایت عاطفی ادراک شده یک ابزار خودگزارشی است که ماده‌های آن از نوع لیکرت پنج درجه‌ای (کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۵) بر مبنای ابزارهای مختلف موجود ساخته شده

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]
[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

است. کسب نمره بالاتر در این مقیاس به معنی این است که فرد حمایت عاطفی بالاتر و نمره پایین‌تر، میزان حمایت عاطفی کم‌تری را ادراک می‌کند. مقیاس حمایت عاطفی ادراک شده مشتمل بر ۹ گویه است و شواهد روایی و پایایی آن به وسیله ساکیز بررسی و تایید شده است (۲۲). در ایران ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۷۹ محاسبه گردید (۲۷). در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمد.

پرسشنامه بهزیستی تحصیلی: این مقیاس توسط پیترینن (Pietarinen) و همکاران در سال ۲۰۱۴ تدوین شد. این پرسشنامه دارای ۱۱ گویه است و با یک مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای (از کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم= ۵)، با سوالاتی مانند: (اصلاً علاقه‌ای برای رفتن به دانشگاه ندارم) بهزیستی را می‌سنجد. در این مقیاس، کسب نمره بالاتر به معنی بهزیستی تحصیلی بیش‌تر و نمره پایین‌تر به منزله بهزیستی تحصیلی پایین‌تر است (۲۸). در پژوهش مهنا و طالع‌پسند میزان پایایی برای این مقیاس ۰/۷۰ گزارش گردید (۲۹) که بیانگر پایایی مطلوب این مقیاس می‌باشد. در پژوهش حاضر میزان پایایی پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ به‌دست آمد.

یافته‌ها

از مجموع ۳۵۲ نفر آزمودنی شرکت‌کننده ۱۸۳ نفر را دانشجویان پسر (۵۳/۶ درصد) و ۱۶۹ نفر را دانشجویان دختر (۴۷/۴ درصد) تشکیل دادند. دانشکده بهداشت ۱۸۲ نفر (۸۷ دختر، ۹۸ پسر) و دانشکده پیراپزشکی ۱۷۰ نفر (۸۲ دختر و ۸۸ پسر) دانشجو را به خود اختصاص دادند. اطلاعات توصیفی شامل میانگین و انحراف معیار متغیرهای مورد بررسی در جدول شماره یک ارائه شده است.

جدول۱: شاخص‌های آمار توصیفی متغیرهای امید تحصیلی، حمایت عاطفی ادراک شده و بهزیستی تحصیلی

	متغیر	میانگین±انحراف معیار	کمینه	بیشینه
دختر	امید به کسب فرصت‌ها	۲۸/۰۷±۲/۰۱	۲۰	۳۵
	امید به کسب مهارت‌های زندگی	۳۳/۸۸±۲/۴۲	۲۰	۳۷
	امید به سودمندی دانشگاه	۲۹/۹۷±۱/۷۲	۲۴	۳۳
	امید به شایستگی	۱۶/۶۸±۱/۸۵	۹	۲۰
	امید تحصیلی	۹۵/۸۱±۵/۴۳	۵۴	۱۱۶
	حمایت عاطفی	۴۲/۶۴±۷/۱۲	۱۸	۴۳
	بهزیستی تحصیلی	۳۵/۱۷±۸/۱۷	۱۷	۴۵
پسر	امید به کسب فرصت‌ها	۳۰/۵۰±۲/۰۳	۲۱	۳۳
	امید به کسب مهارت‌های زندگی	۳۴/۰۶±۲/۱۷	۲۰	۳۸
	امید به سودمندی دانشگاه	۳۰/۵۳±۱/۷۲	۱۹	۳۳
	امید به شایستگی	۱۶/۷۲±۱/۸۸	۱۱	۲۰
	امیدتحصیلی	۹۶/۰۸±۶/۸۵	۴۸	۱۲۲
	حمایت عاطفی	۳۹/۳۰±۶/۱۶	۱۸	۴۵
	بهزیستی تحصیلی	۳۶/۰۸±۷/۶۳	۱۷	۴۵
کل	امید تحصیلی	۹۵/۹۴±۵/۶۶	۳۵	۱۲۵
	حمایت عاطفی	۳۴/۶۱±۱/۸۷	۱۹	۴۵
	بهزیستی تحصیلی	۳۵/۰۷±۶/۹۱	۱۸	۴۵

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

نتایج همبستگی بین متغیرهای پژوهش در جدول شماره دو آورده شده است. همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود ضرایب همبستگی بین خرده مقیاس‌های امید تحصیلی و بهزیستی تحصیلی معنی‌دار است. همچنین نتایج نشان می‌دهد بین حمایت عاطفی و بهزیستی تحصیلی رابطه معنی‌دار وجود دارد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام در جدول شماره سه آورده شده است.

جدول ۲: ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده و بهزیستی تحصیلی

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱. امید به کسب فرصت‌ها	۱						
۲. امید به کسب مهارت‌های زندگی	۰/۰۹	۱					
۳. امید به سودمندی دانشگاه	۰/۱۸**	۰/۱۰۱	۱				
۴. امید به کسب شایستگی	۰/۲۶**	۰/۱۳*	۰/۰۹	۱			
۵. امید تحصیلی	۰/۴۳**	۰/۲۹**	۰/۳۴**	۰/۴۴**	۱		
۶. حمایت عاطفی	۰/۳۵۲**	۰/۳۱**	۰/۲۳**	۰/۲۸**	۰/۳۴**	۱	
۷. بهزیستی ذهنی	۰/۵۲۳**	۰/۳۱۰**	۰/۱۹**	۰/۴۲**	۰/۶۴**	۰/۳۳**	۱

**= P <۰/۰۵

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام‌به‌گام در جدول شماره سه نشان داد که در گام نخست حمایت عاطفی توانست ۱۸/۷ درصد واریانس بهزیستی تحصیلی دانشجویان را پیش‌بینی کند و در گام دوم با اضافه شدن متغیر امید به کسب فرصت‌ها این میزان به ۲۳/۴ درصد افزایش یافت. در گام سوم با اضافه شدن متغیر امید به سودمندی دانشگاه این میزان به ۲۷/۳ در افزایش و در گام چهارم با اضافه شدن متغیر امید به کسب شایستگی این میزان به ۳۰ درصد افزایش یافت. در بین این متغیرها به ترتیب حمایت عاطفی (β=۰/۴۳۲)، امید به کسب فرصت‌ها (β=۰/۲۲۲)، امید به سودمندی دانشگاه (β=۰/۲۱۳) و امید به کسب شایستگی (β=۰/۱۷۰) به‌صورت مثبت، سهم معنی‌داری در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی داشتند.

جدول۳: تحلیل رگرسیون چندگانه بهزیستی تحصیلی براساس مؤلفه‌های امید تحصیلی و حمایت عاطفی

گام	متغیرهای پیش‌بین	متغیر ملاک	B	β	T	F	"تغییرات R"	"تغییرات R^2"	P
اول	حمایت عاطفی	بهزیستی تحصیلی	۰/۲۳۴	۰/۴۳۲	۸/۱۹	۴۷/۹۵	۰/۴۳۲	۰/۱۸۷	**۰/۰۰۰۱**
دوم	امید به کسب فرصت‌ها	بهزیستی تحصیلی	۰/۴۵۷	۰/۲۲۲	۴/۲۵	۳۴/۱۸	۰/۴۸۴	۰/۲۳۴	**۰/۰۰۰۱**
سوم	امید به سودمندی دانشگاه	بهزیستی تحصیلی	۰/۵۸۰	۰/۲۱۳	۳/۹۷	۲۶/۵۰	۰/۵۲۳	۰/۲۷۳	**۰/۰۰۰۱**
چهارم	امید به کسب شایستگی	بهزیستی تحصیلی	۰/۵۴۱	۰/۱۷۰	۳/۳۲	۲۱/۰۹	۰/۵۴۸	۰/۳۰۰	**۰/۰۰۱**

جدول۴: مقایسهٔ دانشجویان دختر و پسر در متغیرهای مورد مطالعه

متغیرها	جنس	میانگین±انحراف معیار	تعداد	T	P Value
بهزیستی تحصیلی	دختر	۳۵/۱۷±۸/۱۷	۱۶۹	-۰/۶۸	۰/۴۸۹
	پسر	۳۶/۰۸±۷/۶۳	۱۸۳		
امید تحصیلی	دختر	۹۵/۸۱±۱۷/۴۳	۱۶۹	-۰/۱۴۴	۰/۸۸۶
	پسر	۹۶/۰۸±۱۷/۸۵	۱۸۳		
حمایت عاطفی	دختر	۴۲/۶۴±۷/۱۲	۱۶۹	-۴/۵۶	۰/۰۰۱
	پسر	۳۹/۳۰±۶/۱۶	۱۸۳		

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

اطلاعات جدول شماره چهار نشان داد که بین دانشجویان دختر و پسر در حمایت عاطفی ادراک شده تفاوت معنی‌داری وجود دارد، به نحوی که میزان حمایت عاطفی در دختران بیشتر از پسران بود (P<۰/۰۱). بین متغیر امید تحصیلی و بهزیستی تحصیلی در بین دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنی‌دار مشاهده نشد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام گرفت. یافته‌های پژوهش نشان داد که امید تحصیلی با بهزیستی تحصیلی دانشجویان رابطه دارد و امید تحصیلی می‌تواند بهزیستی تحصیلی را پیش‌بینی نماید. پژوهش‌های فراوانی رابطه امید را با انواع متغیرهای روان‌شناختی نشان داده‌اند. آیروینگ، اسنایدر و کروسون (Irving, Snyder & Crowson) نشان دادند که امید می‌تواند منافع روان‌شناختی مختلفی برای افراد داشته باشد. امید تحصیلی با بهزیستی تحصیلی و عملکرد تحصیلی، راهکارهای کنار آمدن و تنظیم درماندگی هیجانی رابطه دارد (۳۰). مالیک نشان داد که امید، وسیله‌ای برای پیشگیری از مشکلات زندگی است و با رضایت کلی از زندگی نیز همبستگی دارد (۳۱). از طرف دیگر پژوهش‌ها نشان داده‌اند که امید تحصیلی با عملکرد تحصیلی بالا و پیشرفت در دانشگاه رابطه مثبت دارد (۳۲). اسنایدر (Snyder) و همکاران در یک مطالعه طولی ۶ ساله به بررسی رابطه بین امید و موفقیت تحصیلی دانشجویان سال اول پرداختند. نتایج این پژوهش نشان داد که سطوح بالای امید، پیش‌بینی‌کننده معتبر عملکرد تحصیلی بالا در طول دوران دانشگاه و میانگین کلی نمره‌ها، فارغ‌التحصیلی سریع‌تر از دانشگاه و ترک تحصیل پایین به دلیل نمره‌های پایین است و دانشجویانی که دارای سطوح بالاتر امیدواری هستند، بیشتر بر هدف‌های خود متمرکز و از انگیزه‌ی بیشتری نسبت به همتایان خود برخوردارند، درنتیجه از بهزیستی تحصیلی بیش‌تری برخوردار هستند (۳۳).

بنابراین در تبیین یافته‌های فوق می‌توان گفت، امید داشتن و امیدوار بودن یکی از راهبردهای مقابله‌ای موثر در مواجه با تنش‌هاست، به‌نحوی که افراد امیدوار در زندگی عامل‌ها و گذرگاه‌های بیشتری برای دنبال کردن اهداف خود دارند و هنگامی که با موانع برخورد می‌کنند، انگیزه خود را حفظ کرده و از گذرگاه‌های جانشین استفاده می‌کنند. اما افراد ناامید به‌دلیل این‌که عامل و گذرگاه‌های کمتری دارند در برخورد با موانع، انگیزه خود را از دست داده و دچار هیجان‌های منفی می‌شوند (۱۵). همچنین می‌توان گفت دانشجویان دارای سطوح امید تحصیلی بالاتر از انگیزش زیادی برای پیشرفت برخوردار بوده و در طول تحصیل علاوه بر افزایش معلومات خویش مسائل موجود در راه تحصیل را چالشی درنظر می‌گیرند که قابل حل است، درنتیجه این عوامل زمینه بهزیستی تحصیلی و عدم تنش‌های مربوط به فعالیت‌های تحصیلی برای دانشجو فراهم می‌شود.

یافته دیگر پژوهش حاضر حاکی از این بود که بین حمایت عاطفی ادراک شده و بهزیستی تحصیلی رابطه مثبت معنی‌دار وجود دارد و حمایت عاطفی نقش معنی‌داری در پیش‌بینی بهزیستی تحصیلی دارد. این یافته با یافته‌های مختلفی هماهنگ و همسو می‌باشد (۴۰-۳۴). در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که حمایت عاطفی شامل مراقبت، محبت، عزت و تسلی می‌شود که دانشجویان از خانواده، دوستان و گروه‌های دیگر دریافت می‌کنند و این امر بر بهزیستی تحصیلی آنان تأثیر می‌گذارد، لذا هرچه ارزیابی دانشجویان از دریافت حمایت عاطفی بیشتر باشد، بهزیستی تحصیلی در آن‌ها بیش‌تر می‌شود. این یافته همچنین با نظریه دسی و رایان (Deci & Ryan) که بیان می‌کند عوامل اجتماعی و بافتی اثر مستقیمی بر بهزیستی افراد دارد. فرد در جریان تعامل‌ها و حمایت‌های عاطفی نسبت به شیوه‌های موثر دیگران در زندگی آگاهی می‌یابد و با این سرمایه شناختی قادرمی‌شود رویه‌های مثبت و مطلوب را در جهت پایه‌ریزی یک زندگی رضایت‌بخش به اجرا درآورد، مطابقت دارد. (۴۱). بنابراین، زمانی که روابط دانشجو با خانواده، دوستان و دیگران مهم بر مبنای حمایت عاطفی از رفتارهای مستقلانه آن‌ها باشد، ارضای نیازهای اساسی روان‌شناختی در آن‌ها تسهیل شده و منجر به شکل‌گیری بهزیستی تحصیلی برای آن‌ها می‌شود.

در مطالعه حاضر همچنین بین میزان حمایت عاطفی ادراک شده در بین دانشجویان دختر و پسر، تفاوت معنی‌داری مشاهده گردید، به نحوی که میزان این متغیر در دختران بیش‌تر از پسران بود که با یافته‌های شکری و صیامیان هماهنگ و همسو می‌باشد (۴۳، ۴۲). آگاهی از چگونگی پدیدار شدن تفاوت‌های جنسیتی در هر بافتی که مستلزم تعامل بین مردان و زنان است از قبیل محیط کار، زمینه‌های تحصیلی و ارتباطات، مفید به نظر می‌رسد. آگاهی از نقش تفاوت‌های جنسیتی نیز زمینه لازم برای اتخاذ رویکردهای آموزشی کارآمدتر را تسهیل می‌کند. در پایان می‌توان نتیجه

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

گرفت که امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده، بر وضعیت تحصیلی دانشجویان مخصوصاً بهزیستی تحصیلی آنان تأثیر دارد. همچنین امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده به عنوان مهم‌ترین منبع درونی و بیرونی جهت از بین بردن اثر تنش روانی در زمینه موقعیت تحصیلی مطرح می‌باشد. درنتیجه امید تحصیلی و حمایت عاطفی ادراک شده می‌تواند به دانشجویان قدرت رویاویی با استرس‌ها را بدهد و زمینه بهزیستی تحصیلی را برای آنان فراهم نماید.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به پیشینه محدود رابطه بین متغیرهای پژوهش و محدود شدن جامعه آماری به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی یزد اشاره کرد که در تعمیم نتایج باید جانب احتیاط را رعایت کرد؛ انجام این پژوهش به روش همبستگی است که امکان تبیین روابط علی و معلولی براساس آن وجود ندارد، عدم مقایسه شرکت‌کنندگان از نظر رشته تحصیلی، همچنین عدم انجام غربالگری در بین شرکت‌کنندگان پژوهش از دیگر محدودیت‌های مطالعه حاضر بود. از این رو باید در تفسیر نتایج با احتیاط جلو رفت و دیگر این که این پژوهش فقط به‌صورت کمی انجام گردیده که اگر تغییر در هدف‌های پژوهش این امکان را فراهم می‌ساخت که از روش‌های کیفی نظیر مصاحبه‌های عمیق و نیمه‌ساخت‌یافته استفاده شود، نتایج کامل‌تری به‌دست می‌آمد. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی در دیگر مناطق جغرافیایی با بافت فرهنگی متفاوت و بر روی جمعیت‌های دیگر انجام شود و همچنین به‌منظور تبیین دقیق‌تر نتایج پژوهش، از روش‌های آزمایشی و کیفی نیز استفاده شود تا زمینه‌ساز بستری مناسب برای تعمیم‌پذیری نتایج گردد.

قدردانی

از کلیه عزیزانی که در انجام این پژوهش همکاری لازم را داشتند، مخصوصاً دانشجویان عزیز سپاسگزاری می‌شود.

References

1-Hosseini S, FathAbadi J, Shokri O, Pakdaman SH. [Educational success based on target orientation and subjective well-being of students and parents: A model for structural equations]. Educational Research 2015; (31): 154-157. [Persian]

2-Belfi B, Goos M, Fraine BD, Damme JV. [The effect of class composition by gender and ability on secondary school students school well-being and academic self-concept: A literature review]. Journal Educational Research Review 2012; 7 (1): 62-74.

3- Hakami, S, Shokri O. [The Relationship between the Goal of Progress and Educational Welfare Orientation: The Impact Pattern of Progressive Excitement Mediators]. Quarterly Journal of Measuring and Educational Evaluation2015; 5 (11): 31-65. [Persian]

4-Samdal O, Wold B, Bronis M. [Relationship between student's perceptions of school environment, their satisfaction with school and perceived academic achievement: An international study]. Journal School Effectiveness and school Improvement 1999; 10 (3): 296-320.

5-Engels N, Aelterman A, Van petegem K, Schepens A. [Factors which influence the well-being of pupils in Flemish secondary school].Journal Educational studies 2004; 30 (29): 127-43.

6-Diner E, Oishi S, Lucasc RE. [Personality, culture and subjective well-being: Emotional and cognitive Evalutionsof life, Annual Review of psychology]. Journal Psychology 2003; 54: 403-425.

7-Wang M, & Eccles J. [Adolescent behavioral, emotional, and cognitive engagement trajectories in school and their differential relations to educational success]. Journal of Research on Adolescence 2011; 22 (1): 31-9.

8-Yaseminezhad P, Taheri M, Gol mohammadian M, Ahadi H. [Self-regulation relationship with the motivation of progress and academic achievement of high school girl students in Tehran]. Training & Learning Researches 2013; 2 (3): 325-338. [Persian]

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

9-Retnowati S, Ramadiyanti AA, Suciati Y A, Viola H. [Hope Intervention against Depression in the Survivors of Gold Lava Flood from MerapiMount]. PRIMEDIA-social And Behavioral Sciences 2015; 165: 170-178.

10-Ghadampour E, yousefvand L, Radmehr P. [The Compare Effectiveness of Cognitive and Meta Cognitive Strategies Education on Academic Hope of Girl and Boy Students]. Biquarterly journal of cognitive strategies in learning 2018; 5 (9): 34-47. [Persian]

11-Boldridge EA. The Role of Hope In The academic and Sport Achievements of Division I College Football players. [dissertation]. Kansas: University of Kansas; 2002.

12-Snyder CR, Hoza B, Pelham WE, Rapoff M, Ware L, Danovsky M, et al. The Development And Validation of The Children's Hope Scale. Journal of Pediatric psychology 1997; 22 (3): 399-421.

13- EbrahimiGiri R. [Comparison of Educational Motivation and Academic Hope for High School Students and High School Students]. [dissertation]. Marvdasht: Islamic Azad University; 2013. [Persian]

14-Mousavi SH. [The Relationship between Hope and Self-directed Learning and Academic Satisfaction in ShahidBeheshti University Students]. [dissertation]. Tehran: Islamic Azad University, Central Tehran Branch; 2012. [Persian]

15-Parvaneh A, Rasoli A, Rashidi AR, Golmohammadian M, RostamiNazir F. [The Effectiveness of Group Training Based on Hope Therapy on Psychological Well-being of Students]. Educational Research 2017; 12 (51): 1-18. [Persian]

16-Ong AD, Edwards, LM, Bergemen CS. Hope as a source of resilience in later adulthood Personality and Individual Differences 2006, 41 (7), 1263-73.

17- Khakpour H, Hosoumi V, Goli M, Iranmanesh A. [Educational functions of hope and its role in mental health from the perspective of the Quran]. Bioethical Ethics Journal 2013, 3 (10), 59-92. [Persian]

18-Giardini A, Pisoni C, Giorgi I, Borelli V. Quality of life, and depression in breast cancer: perceived disability in disease-free women 6 months after mastectomy. Supportive Care in Cancer 2013; 21 (9): 2453-60.

19-Sakiz G. [Does Perceived Teacher Affective Support Matter for Middle School Students in Mathematics Classrooms?].Journal of School Psychology 2007; 1 (50): 235-55.

20-Meyer D, Turner J. Scaffolding Emotions in Classrooms. In Schultz K, Pekrun R, Editorrs. Emotions in Education. London: Academic Press; 2007.

21-Ames C. Classrooms: Goals, Structures, and Student Motivation. Journal of Educational Psychology 1992; 84 (3): 261-71.

22-Allipour Birgani S, Sahaghi H, Moridi J. [The relationship between perceived Affective support, Academic pleasure and Academic Achievement in students of Jondishapour University, Ahvaz, Ira]. Development Strategies in Medical Education 2015; 2 (1): 58-67. [Persian]

23-Worly NK. Mental health nursing in the community. New York: Mosby company; 1997.

24-Marzbani F, Bostan N. [The role of perceived social support in predicting the psychological well-being of female teachers]. Fundamentals of Mental Health 2016; 18: 537-541. [Persian]

25- Borrelli I, Benevene P, Fiorilli C, D'amelio F, Pozzi G.Working conditions and mental health in teachers: a preliminary study. Occupational medicine 2014, 64 (7), 530-532.

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

26-Kormaee F, Kamari S. [Construction and Examine the Psychometric Characteristics the Academic Hope Scale]. Biquarterly journal of cognitive strategies in learning 2017; 5 (8): 15-37. [Persian]

27-Fisher D, Waldrip B, Den Brok P. Students' Perceptions of Primary Teachers' Interpersonal Behavior and of Cultural Dimensions in the Classroom Environment. Inter J of Edu Res 2005; 43 (1-2): 25-38.

28-Pietarinen J, Soini T, Pyhalto K. Students' emotional and cognitive engagement as the determinants of well-being and achievement in school. International Journal of Educational Research; 2014; 67: 40-51.

29-Mohanna S, Talepasand S. [The Relationship between Environmental Supports and Emotional Self-awareness with Academic Engagement: the Mediating role of Educational Well-being]. Iranian Journal of Medical Education 2016; 16: 31-42. [Persian]

30-Irving LM, Snyder CR, Crowson Jr JJ. Hope and the negotiation of cancer facts by college women. Journal of Personality 1998; 66: 195-214.

31-Malik A. Efficacy, Hope, Optimism and Resilience at Workplace- Positive Organizational Behavior. International Journal of Scientific and Research Publications 2013; 3 (10): 1-4.

32-Valle MF, Huebner ES, Suldo SM. An analysis of hope as a psychological strength. Journal of school psychology 2006; 44 (5): 393-406.

33-Snyder CR, Shorey HS, Cheavens J, Pulvers KM, Adams VH, Wiklund C. Hope and academic success in college. Journal of Educational Psychology 2002; 94 (4): 820-826.

34-Koshnami MS, Abazari Z, Ghasemzadeh D. [The Study of the Relationship between Social Support and the Study Experience with Academic Performance of Rehabilitation Students of Tehran University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences in the academic year 15-94]. Journal of Iranian Higher Education 2016; 8 (3): 138-155. [Persian]

35-Shabani S, Delavare A, Bloki A, Mam Sharifi E. [A Study of Self-Efficacy, Social Support and Optimism in Prediction of Mental Wellbeing: Towards a Structural Model for Students]. Clinical Psychology Sstudies 2012; 2 (8): 93- 117. [Persian]

36-Ranjbar S, Tasbihsazan SR, Lotfi Kashani F. [The study of the relationship between perceived social support and psychological well-being of women with cancer]. Psychology and Educational Studies 2013; 31 (1): 151-179. [Persian]

37-Emadpoor L, Gholamali Lavasani M. [The Relationship between Perceived Social Support with Psychological Well-being in Students]. Journal of Psychology 2016; 20 (1): 75-85. [Persian]

38-Siedlecki KL, Salthouse TA, Oishi S, Jeswani S.The relationship between social support and subjective well-being across age. Social Indicators Research 2013; 117 (2), 561-76.

39-Ratelle CF, Simard K, Guay F. University students' subjective well-being: The role of autonomy support from parents, friends, and the romantic partner. Journal of Happiness Studies 2013, 14 (3), 893-910.

40-Özkan S, Kutlu Y. Evaluation of coping strategies, social support, and depressive symptoms in spouses of patients with hematological cancer. Turkish Journal of Medical Sciences 2010; 40 (6): 925-36.

41-Deci EL, Ryan RM. The «what» and «why» of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. Psychological Inquiry 2000, 11 (4), 227-268.

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

42-Shokri O, Dastjerdi R, DaneshvarPour Z, Ghanaie Z, ZeinAbadi H, Geravand F. [Gender differences in scales of psychological well-being in Birjand state universities during the school year]. J Birjand Univ Med Sci 2008; 15 (3): 54-62. [Persian]

43-Siamian H, Naeimi O B, Shahrabi A, Hassanzadeh R, Âbazari M R, Khademloo M, et al . [The Status of Happiness and its Association with Demographic Variables among the Paramedical Students]. J Mazandaran Univ Med Sci 2012; 21 (86): 159-166. [Persian]

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]

The Role of Academic Hope and Perceived Emotional Support in Predicting Academic Welfare

Ghadampour E [1], Heidaryani L [2]*, Barzegar- Bafroui M [3], Dehghan- Menshadi M [4]

Received: 2018/07/24 Accepted: 2018/09/20

Abstract

Introduction: Educational well-being is one of the most important factors affecting educational outcomes. The purpose of this study was to investigate the role of academic hope and perceived emotional support in predicting the academic well-being of medical students.

Methods: This is a descriptive-analytic study of correlation type. Statistical population included all students of Yazd University of Medical Sciences (n=5363) during the academic year of 2017-2018. The sample size was 352 (47.4% female and 53.6% male) according to Morgan table and they were selected by cluster random sampling. The instruments used included the standard questionnaire for the education of Khormaei and Kamari, the perceived emotional support of Pourbirgani and colleagues, the well-being of Peitrin et al. Data were analyzed using Pearson correlation coefficient, multiple regression analysis, and independent t-test through SPSS.

Results: The findings showed that there was a positive and significant relationship between the variables of academic hope and perceived emotional support with educational well-being ($p<0.05$). On the other hand, the perceived emotional support variables (%18) hopefulness opportunities (%23), hope for the university's benefit (%27) and the hope of earning (%30) predicted variance of educational well-being respectively. In this regards, the results of independent groups showed that there was a significant difference between perceived emotional support of male and female students, so that the difference was in favor of girls ($p<0.001$).

Conclusion: According to the results of this study, academic hope and perceived emotional support play a significant role in the prediction of educational well-being So, It is suggested by addressing the fundamental needs of students through families and the community, the educational well-being of the students could be provided.

Keywords: Academic Hope, Emotional Support, Academic Welfare, Students

Corresponding Author: Ghadampour E, Department of Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran
ghadampour.e@lu.ac.ir
Leila Heidaryani, Ph.D. Student of Educational Psychology, Faculty of Literature & Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran
Barzegar- Bafroui M, Ph.D. Student of Educational Psychology, Faculty of Literature & Humanities, Lorestan University, Khorramabad, Iran
Dehghan-Menshadi M, Department of Educational Sciences, Farhangian University, Yazd, Iran

[Downloaded from rme.gums.ac.ir on 2024-04-26]

[DOI: 10.29252/rme.10.3.47]